

Sveučilište u Rijeci – Medicinski fakultet
KATEDRA ZA DRUŠTVENE I HUMANISTIČKE ZNANOSTI U MEDICINI

Sveučilište u Rijeci – Fakultet zdravstvenih studija

Sveučilište u Zagrebu – Katolički bogoslovni fakultet

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu – Wydział Teologiczny

RIJEČKI ZNANSTVENI MOSTOVI 8

Bol i trpljenje: od problematičnog iskustva prema spoznaji i rješenju

Rijeka, 16. - 17. studenog 2023.

Međunarodni znanstveni simpozij

Međunarodni znanstveni simpozij / *International Scientific Conference*
RIJEČKI ZNANSTVENI MOSTOVI 8 / *RIJEKA SCIENTIFIC BRIDGES 8*

Web stranica *Riječkih znanstvenih mostova*
<https://rijecki-znanstveni-mostovi.com/>

Rijeka scientific bridges website
<https://rijecki-znanstveni-mostovi.com/en/home/>

Sveučilište u Rijeci – Medicinski fakultet
KATEDRA ZA DRUŠTVENE I HUMANISTIČKE ZNANOSTI U MEDICINI

Sveučilište u Rijeci – Fakultet zdravstvenih studija

Sveučilište u Zagrebu – Katolički bogoslovni fakultet
KATEDRA FILOZOFIJE

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu – Wydział Teologiczny

RIJEČKI ZNANSTVENI MOSTOVI 8

Bol i trpljenje: od problematičnog iskustva prema spoznaji i rješenju

Međunarodni znanstveni simpozij

16. - 17. studenog 2023.

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Vijećnica (broj P15)
Ulica Braće Branchetta 20, Rijeka, Hrvatska

Web stranica *Riječkih znanstvenih mostova*
<https://rijecki-znanstveni-mostovi.com/>

University of Rijeka - Faculty of Medicine
DEPARTMENT OF SOCIAL SCIENCES AND MEDICAL HUMANITIES

University of Rijeka - Faculty of Health Studies

University of Zagreb - Catholic Faculty of Theology
DEPARTMENT OF PHILOSOPHY

Nicolaus Copernicus University of Toruń - Faculty of Theology

RIJEKA SCIENTIFIC BRIDGES 8

Pain and Suffering: From Problematic Experience to Knowledge and Solution

International Scientific Conference

Rijeka, November 16 - 17, 2023

Faculty of Medicine, University of Rijeka
Hall number P15
Braće Branchetta Street 20, Rijeka, Croatia

Rijeka scientific bridges website
<https://rijecki-znanstveni-mostovi.com/en/home/>

Impressum

Knjižica sažetaka:

Bol i trpljenje: od problematičnog iskustva prema spoznaji i rješenju
Međunarodni znanstveni simpozij RIJEČKI ZNANSTVENI MOSTOVI 8

Nakladnik:

Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci

Za nakladnika:

Prof. dr. sc. Daniela Malnar, dekanica Fakulteta zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci

Urednik:

Izv. prof. dr. sc. Saša Horvat

Za jezik i iznijete ideje odgovaraju isključivo potpisnici priloga.

Rijeka, 2023.

Priprema za tisak i tisak:

Grafomark d.o.o., Zagreb

Tiskano u studenom 2023.

ISBN 978-953-8447-05-1

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice Rijeka pod brojem 150616048.

Impressum

Book of Abstracts:

Pain and Suffering: From Problematic Experience to Knowledge and Solution
International Scientific Conference RIJEKA SCIENTIFIC BRIDGES 8

Publisher:

University of Rijeka, Faculty of Health Studies

For the publisher:

Prof. dr. sc. Daniela Malnar, Dean of the Faculty of Health Studies, University of Rijeka

Editor:

Assoc. prof. Saša Horvat

The authors of abstracts are solely responsible for the language and ideas presented.

Rijeka, 2023

Prepress and printing:

Grafomark d.o.o., Zagreb

Printed in November 2023

ISBN 978-953-8447-05-1

CIP record available in the computer catalog of the University Library Rijeka under the number 150616048.

Sadržaj / Content

Program simpozija	7
Conference Programme	10
Uvod u temu simpozija	13
Introduction to the topic of the conference	14
Sažeci / Abstracts	15
Organizacijski odbor simpozija / Organizing Committee	46
Znanstveni odbor simpozija / Scientific Committee	47

Program simpozija

Prvi dan

10.00 – Otvaranje simpozija i pozdravne riječi

Prvi blok predavanja

10.20 – **Prof. Rüdiger J. Seitz** (Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf, Medizinische Fakultät)
Beliefs in Pain and Suffering: A Cognitive Neuroscience Approach

10.35 – **Doc. dr. sc. Vlasta Orlić Karbić** (Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet)
Neliječena bol je put bez sretnog završetka

10.50 – **Izv. prof. dr. sc. Maša Marochini Zrinski** (Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet u Rijeci)
Pravni aspekti boli i patnje u praksi Europskog suda za ljudska prava

11.05 – Rasprava

11.25 – Kratki predah

Drugi blok predavanja

11.55 – **Izv. prof. dr. sc. Sandra Bošković, prof. reh.** (Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija)
Roditelji djece s teškoćama u razvoju - od poricanja do prihvaćanja

12.10 – **Prof. dr. sc. Nenad Malović** (Sveučilište u Zagrebu, Katolički bogoslovni fakultet)
Križ – simbol antropološke vrijednosti patnje

12.25 – Rasprava

Treći blok predavanja

- 12.45 – **Prof. dr hab. Piotr Roszak / Dr. Tomasz Huzarek** (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Teologiczny)
Is the dual causality model still useful in explaining evolutionary evil?
- 13.00 – **Prof. dr. sc. Danijel Tolvajčić** (Sveučilište u Zagrebu, Katolički bogoslovni fakultet) /
Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović (Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci)
How can we understand God's goodness?
- 13.15 – Završna rasprava prvog dana
- 13.35 – Zatvaranje prvog dana

Drugi dan

Prvi blok predavanja

- 9.30 – **Prof. Hans-Ferdinand Angel** (Karl-Franzens-Universität Graz, Institut für Katechetik und Religionspädagogik)
Fluid Theodicy. God in the patterns of empathy, emotions, and conceptual believing
- 9.45 – **Prof. Mariusz Tabaczek OP** (Pontificia Università di San Tommaso d'Aquino, Facoltà di Teologia)
Is Pain Intrinsically Evil? Some Thoughts from a Thomistic Perspective
- 10.00 – **Prof. John Anthony Berry** (University of Malta, Faculty of Theology)
Where is God? Theological Insights on Suffering and Humanity's Journey
- 10.15 – Rasprava
- 10.35 – Kratki predah

Drugi blok predavanja

- 10.50 – **Dr. Michał Oleksowicz** (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Instytut Filozofii) /
Michał Kłosowski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Teologiczny)
The theodicy challenge and the intelligibility of the world
- 11.05 – **Prof. dr hab. inż. Grzegorz Karwasz** (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Fizyki,
 Astronomii i Informatyki Stosowanej)
Man as a source of virtue – tribute to Mirosław Mróz
- 11.20 – Rasprava

Treći blok predavanja

- 11.40 – **Leonardo Calderon** (Johannes Gutenberg-Universität Mainz)
The privation theory of evil and the problem of pain: Francisco Suarez's attempt at resolving the dilemma
- 11.55 – **Dr. Jan Wólkowski** (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Teologiczny)
Pain and suffering in the thought of JPII. Salvifici doloris after 40 years and the experiences of Polish youth XXI century
- 12.10 – **Izv. prof. dr. sc. Saša Horvat** (Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet)
Medicine and Theodicy: Joint Effort in Alleviation from and Giving Meaning to Pain
- 12.25 – Zaključna rasprava
- 12.45 – Zatvaranje simpozija

Conference Programme

Day 1

10.00 – Opening of the conference and welcome speeches

The first block of lectures

10.20 – **Prof. Rüdiger J. Seitz, M.D.** (Heinrich-Heine-University Düsseldorf, Medical Faculty)
Beliefs in Pain and Suffering: A Cognitive Neuroscience Approach

10.35 – **Doc. dr. sc. Vlasta Orlić Karbić, M.D.** (University of Rijeka, Faculty of Medicine)
Untreated pain is a path without a happy ending

10.50 – **Izv. prof. dr. sc. Maša Marochini Zrinski** (University of Rijeka, Faculty of Law)
Legal aspects of pain and suffering in the case-law of the European Court of Human Rights

11.05 – Discussion

11.25 – Short break

The second block of lectures

11.55 – **Izv. prof. dr. sc. Sandra Bošković, prof. reh.** (University of Rijeka, Faculty of Health Studies)
Parents of children with developmental disabilities – from denial to acceptance

12.10 – **Prof. dr. sc. Nenad Malović** (University of Zagreb, Catholic Faculty of Theology)
The Cross - a Symbol of the Anthropological Value of Suffering

12.25 – Discussion

The third block of lectures

- 12.45 – **Prof. dr hab. Piotr Roszak / Dr. Tomasz Huzarek** (Nicolaus Copernicus University in Toruń, Faculty of Theology)
Is the dual causality model still useful in explaining evolutionary evil?
- 13.00 – **Prof. dr. sc. Danijel Tolvajčić** (University of Zagreb, Catholic Faculty of Theology) /
Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović (University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences)
How can we understand God's goodness?
- 13.15 – Final discussion
- 13.35 – Closing of the first day

Day 2

The first block of lectures

- 9.30 – **Prof. Dr. Hans-Ferdinand Angel** (Karl-Franzens-University Graz, Institute for Catechetics and Religious Education)
Fluid Theodicy. God in the patterns of empathy, emotions, and conceptual believing
- 9.45 – **Prof. Mariusz Tabaczek OP** (Pontifical University of St. Thomas Aquinas, Faculty of Theology)
Is Pain Intrinsically Evil? Some Thoughts from a Thomistic Perspective
- 10.00 – **Prof. John Anthony Berry** (University of Malta, Faculty of Theology)
Where is God? Theological Insights on Suffering and Humanity's Journey
- 10.15 – Discussion
- 10.35 – Short break

The second block of lectures

- 10.50 – **Dr. Michał Oleksowicz** (Institute of Philosophy, Nicolaus Copernicus University) / Dr. Michał Kłosowski (Nicolaus Copernicus University, Faculty of Theology)
The theodicy challenge and the intelligibility of the world
- 11.05 – **Prof. dr hab. inż. Grzegorz Karwasz** (Nicolaus Copernicus University in Toruń, Faculty of Physics, Astronomy and Applied Informatics)
Man as a source of virtue – tribute to Mirostaw Mróz
- 11.20 – Discussion

The third block of lectures

- 11.40 – **Leonardo Calderon** (Johannes Gutenberg Universität Mainz)
The privation theory of evil and the problem of pain: Francisco Suarez's attempt at resolving the dilemma
- 11.55 – **Dr. Jan Wólkowski** (Nicolaus Copernicus University, Faculty of Theology)
Pain and suffering in the thought of JPII. Salvifici doloris after 40 years and the experiences of Polish youth XXI century
- 12.10 – **Izv. prof. dr. sc. Saša Horvat** (University of Rijeka, Faculty of Medicine)
Medicine and Theodicy: Joint Effort in Alleviation from and Giving Meaning to Pain
- 12.25 – Final discussion
- 12.45 – Closing of the conference

Uvod u temu simpozija

»Illness is the most heeded of doctors:
to kindness and wisdom we make promises only;
pain we obey.«¹

Bol i trpljenje nezaobilazni su fenomeni života. Unatoč kontinuiranom razvoju društva, znanosti i tehnologije, bol i trpljenje i dalje oblikuju i usmjeravaju život. Nove spoznaje otkrivaju kako ljudska vrsta nije jedina koja poznaje bol i trpljenje u živom svijetu. Kao redovito prisutni fenomeni svakog životnog puta, neki u njima prepoznaju mogućnost razvoja smisla vlastite egzistencije, dok drugi u njima vide konačni dokaz uzaludnosti i prolaznosti ljudskih stremljenja.

Predavanja na konferenciji obradit će brojne teme vezane uz bol i trpljenje i to iz različitih znanstvenih i akademskih disciplina, kao što su: bol i trpljenje u medicini i zdravstvenoj skrbi; evolucijska perspektiva boli i trpljenja; pravni aspekti boli i trpljenja; bol i trpljenje kao izvori smisla života – filozofski i teološki pristupi; bol i trpljenje kao nadahnuća umjetničkom stvaranju; bol i trpljenje u kontekstu suvremenih znanstveno-tehnoloških dostignuća.

Osmi u nizu »Riječki znanstveni mostovi« jedinstveni je znanstveni događaj koji će okupiti domaće stručnjake iz različitih znanstvenih polja, dok međunarodne goste očekujemo iz Poljske, Njemačke, Austrije i Malte. Simpozij se organizira i u sklopu međunarodnog projekta »The Dynamic Theodicy Model: understanding God, Evil and Evolution«, kojega vode dr. Piotr Roszak i dr. Saša Horvat, a podržava University of Oxford/John Templeton Foundation.

Svrha simpozija je susret stručnjaka različitih znanstvenih polja, koji su, svjesni metodološke ograničenosti vlastitih pristupa, spremni za transdisciplinarni polilog. Simpozijem se želi posvjedočiti da se i (naoko) nepremostive prepreke mogu premostiti ondje gdje postoji volja za traženjem istine, pri čemu se ne isključuje niti konstatacija nemogućnosti nalaženja odgovora ili konsenzusa, a što je osobita odlika intelektualne iskrenosti koja ipak ne znači odustajanje nego potiče na još veću ustrajnost u istraživanju.

Organizacijski odbor:

Dr. Saša Horvat (Rijeka), predsjednik; Dr. Amir Muzur (Rijeka); Dr. John Anthony Berry (Msida);
Dr. Nenad Malović (Zagreb); Dr. Piotr Roszak (Toruń); Dr. Franjo Mijatović (Rijeka);
Dr. Veronika Nela Gašpar (Rijeka); Dr. Marko Medved (Rijeka); Ana Depope (Rijeka)

¹ Proust, M. (1999). *Sodom and Gomorrah. In the Search of Lost Time*, vol. 4, The Modern Library, New York, 194.

Introduction to the topic of the conference

»Illness is the most heeded of doctors:
to kindness and wisdom we make promises only;
pain we obey.«²

Pain and suffering are inevitable phenomena in life. Despite the continuous development of society, science, and technology, they continue to shape and determine our lives. New evidence shows that the human species is not the only one to experience pain and suffering in the world of life. As regularly occurring phenomena in every walk of life, some recognize in them the possibility of developing the meaning of one's existence, while others see in them the definitive proof of the futility and transience of human endeavor.

The lectures will cover various topics on pain and suffering from a variety of scientific and academic disciplines. Examples include pain and suffering in medicine and health care, an evolutionary perspective of pain and suffering, legal aspects of pain and suffering, philosophical and theological approaches to pain and suffering as sources of meaning in life, the inspiration for artistic creation, and the context of modern scientific and technological developments.

The eighth in a series of »Rijeka Scientific Bridges« is a unique scientific event that will bring together local experts from various scientific fields. International guests from Poland, Germany, Austria, and Malta are expected to participate. The symposium is organized as part of the international project »The Dynamic Theodicy Model: understanding God, Evil, and Evolution,« led by Dr. Piotr Roszak and Dr. Saša Horvat, and supported by the University of Oxford/John Templeton Foundation.

The purpose of the symposium is to facilitate a meeting of experts from different scientific fields. These individuals, cognizant of the methodological limitations inherent in their respective approaches, are prepared for a transdisciplinary polylogue. The symposium seeks to showcase that even seemingly insurmountable obstacles can be overcome with a commitment to the pursuit of truth. It acknowledges the possibility of not finding a definitive answer or consensus, a distinctive trait of intellectual honesty. This honesty doesn't signify surrender but rather encourages even greater perseverance in research.

Organizing committee:

Dr. Saša Horvat (Rijeka), president; Dr. Amir Muzur (Rijeka); Dr. John Anthony Berry (Msida);
Dr. Nenad Malović (Zagreb); Dr. Piotr Roszak (Toruń); Dr. Franjo Mijatović (Rijeka);
Dr. Veronika Nela Gašpar (Rijeka); Dr. Marko Medved (Rijeka); Ana Depope (Rijeka)

² Proust, M. (1999). *Sodom and Gomorrah. In the Search of Lost Time*, vol. 4, The Modern Library, New York, 194.

Sažeci / Abstracts

Hans-Ferdinand Angel

Fluid Theodicy. God in the patterns of empathy, emotions, and conceptual believing

The term theodicy was coined by the famous philosopher Gottfried Wilhelm Leibniz (1646-1716) and is connected to the question of how evil can exist if everything is guided by an intrinsically good God. The publication of this oeuvre initiated in the following centuries an intensive philosophical and theological discourse. Ever since many aspects which touch the question of well-being have been highlighted. This rational approach to the relation of God and evil have also raised the role of belief. This topic has entangled the theodicy-discourses with a long-lasting debate on beliefs which goes back to Antiquity. Recently, a paradigm-shift shed a new light on the question of belief. Science has been addressing the neurophysiological mechanisms of those processes which underpin belief-formation. To indicate such an innovative understanding of the fluidity of beliefs and believing the term credition was coined. This paper will present some aspects of a pattern in which well-being, theodicy and credition are interrelated.

Fluidna teodiceja. Bog u obrascima empatije, emocija i konceptualnog vjerovanja

Pojam teodiceja skovao je slavni filozof Gottfried Wilhelm Leibniz (1646.-1716.) i povezan je s pitanjem kako zlo može postojati ako je sve vođeno intrinzično dobrim Bogom. Objava ovog opusa pokrenula je u sljedećim stoljećima intenzivan filozofski i teološki diskurs. Otada su istaknuti mnogi aspekti koji dotiču pitanje dobrobiti. Ovaj racionalni pristup odnosu Boga i zla također je istaknuo ulogu vjerovanja. Ova tema zaplela je teodicejske rasprave u dugotrajne debate o vjerovanjima koja seže još u antičko

doba. Nedavno je promjena paradigme bacila novo svjetlo na pitanje vjerovanja. Znanost se bavi neurofiziološkim mehanizmima onih procesa koji podupiru oblikovanje uvjerenja. Kako bi se ukazalo na takvo inovativno razumijevanje fluidnosti uvjerenja i vjerovanja, skovan je izraz *credition*. Ovaj će rad predstaviti neke aspekte obrasca u kojem su dobrobit, teodiceja i *credition* međusobno povezani.

Prof. Dr. Hans-Ferdinand Angel
Karl-Franzens-Universität Graz
Institut für Katechetik und Religionspädagogik
hfangel@inode.at / ferdinand.angel@uni-graz.at

John Anthony Berry

Where is God? Theological Insights on Suffering and Humanity's Journey

The enduring dilemma of pain and suffering continually challenges faith, leading to a profound philosophical and theological exploration. This discourse revolves around whether one should confront pain or avoid it altogether. It can be viewed through two contrasting lenses: one suggesting that pain remains an unsolved enigma, and the other, often rooted in religion, offers solace and answers to life's mysteries. This paper delves into the struggle faith faces in expressing itself when confronted with the presence of evil and suffering in contemporary human existence. It raises questions about theology's role in addressing the intersection of suffering, humanity, and God. Should one confront or evade pain, and how can language effectively convey meaning in such circumstances? The paper unfolds in three stages. The first part examines the profound silence that often leaves humans speechless in the face of suffering, contemplating freedom and the absence of pain. The second section delves into the shattered silence, exploring questions and answers drawn from philosophy, literature, and theology. The final part emphasizes the need for a new language that ignites hope for resurrection, meaning, and salvation, suggesting that faith, through reason, can construct a fresh lexicon that points towards a promising human existence. In essence, this discourse navigates the complexities of pain, suffering, and faith, aiming to reconcile these aspects and find a language that conveys hope in the face of life's uncertainties.

Gdje je Bog? Teološki uvidi o patnji i putu čovječanstva

Trajna dilema boli i patnje neprestano izaziva vjeru, što dovodi do dubokog filozofskog i teološkog istraživanja. Ovaj se diskurs vrti oko toga treba li se suočiti s boli ili je u potpunosti izbjegavati. Može se promatrati kroz dvije suprotne leće: jedna sugerira da bol ostaje neriješena enigma, a druga, često ukorijenjena u religiji, nudi utjehu i odgovore na životne misterije. Ovaj rad istražuje borbu s kojom

se vjera suočava u izražavanju same sebe suočene s prisutnošću zla i patnje u suvremenoj ljudskoj egzistenciji. Postavlja pitanja o ulozi teologije u odnosu na sjecište patnje, čovječanstva i Boga. Treba li se suočiti ili izbjeći bol i kako jezik može učinkovito prenijeti značenje u takvim okolnostima? Rad se odvija u tri faze. Prvi dio ispituje duboku tišinu koja ljude često ostavlja bez riječi pred patnjom, razmišljajući o slobodi i odsutnosti boli. Drugi dio zadire u narušenu tišinu, istražujući pitanja i odgovore izvučene iz filozofije, književnosti i teologije. Završni dio naglašava potrebu za novim jezikom koji raspiruje nadu u uskrsnuće, smisao i spasenje, sugerirajući da vjera, kroz razum, može izgraditi svjež leksikon koji upućuje na obećavajuću ljudsku egzistenciju. U biti, ovaj diskurs brodi kroz složenost boli, patnje i vjere, s ciljem pomirenja ovih aspekata i pronalaženja jezika koji prenosi nadu u suočavanju sa životnim neizvjesnostima.

Prof. John Anthony Berry
University of Malta
Faculty of Theology
john.berry@um.edu.mt

Sandra Bošković

Roditelji djece s teškoćama u razvoju – od poricanja do prihvaćanja

Suočavanjem s informacijom da dijete ima razvojnu teškoću i narušavanjem slike o idealnom djetetu, roditelji djece s teškoćama u razvoju doživljavaju različite emocionalne promjene nastojeći se prilagoditi izazovima koji dugoročno mijenjaju cjelokupni život obitelji, sliku i strukturu okolnosti obiteljskog života. Žalovanje predstavlja prirodan proces koji se javlja kod roditelja djece s teškoćama u razvoju budući da je izgubljena ideja o djetetu i roditeljstvu kakvu su zamišljali. Suočavanjem s djetetovim stanjem i gubitkom svega onoga što su zamišljali roditelji proživljavaju tipične faze procesa žalovanja kao kod smrti - od poricanja, bijesa, pregovaranja, depresije/rezignacije, do prihvaćanja. Analizom istraživanja modela prilagodbe vidljivo je da u pokušaju prilagodbe roditelji prolaze različite stadije prilagodbe na novonastalu životnu situaciju gdje njihovo dijete uz sve osnovne potrebe koje zahtijevaju sva djeca iziskuju i dodatne potrebe te da prilagodba ovisi o mnogobrojnim čimbenicima od individualne otpornosti, obiteljske otpornosti, obiteljskog sustava vrijednosti kao i podrške zajednice u kojoj obitelj živi. Zajedničko svim analiziranim modelima prilagodbe roditelja djece s teškoćama u razvoju je potreba za podrškom i pravodobnom stručnom pomoći koja je različita s obzirom na individualnu strukturu obitelji kao i s obzirom na dostupnosti sustavne podrške u zajednici.

Parents of children with developmental disabilities – from denial to acceptance

Facing the information that the child has a developmental disability and disrupting the image of the ideal child, parents of children with developmental disabilities experience various emotional changes, trying to adapt to challenges that change the entire life of the family in the long term, the image and structure of the circumstances of family life. Grieving is a natural process that occurs in parents of children with developmental disabilities, since the idea of a child and parenting as they imagined has been lost. Coping

with the child's condition and the loss of everything they imagined, parents go through the typical stages of the grieving process as with death - from denial, anger, negotiation, depression/resignation, to acceptance. The analysis of the research on the adaptation model shows that in the attempt to adapt, parents go through different stages of adaptation to the new life situation where their child, in addition to all the basic needs required by all children, also requires additional needs, and that adaptation depends on numerous factors such as individual resilience, family resilience, family system values as well as the support of the community where the family lives. Common to all analyzed models of adaptation of parents of children with developmental disabilities is the need for support and timely professional help, which is different with regard to the individual structure of the family as well as with regard to the availability of systematic support in the community.

Izv. prof. dr. sc. Sandra Bošković, prof. reh.
Sveučilište u Rijeci
Fakultet zdravstvenih studija
sandra.boskovic@uniri.hr

Leonardo Calderon

The privation theory of evil and the problem of pain: Francisco Suarez's attempt at resolving the dilemma

As most catholic thinkers in history, the Spanish 16th century theologian Francisco Suarez was committed to the privation theory of evil. However, if evil (or badness in general) consists in nothing more than in the absence of good (which is equivalent to being), how can phenomena like pain be metaphysically explained? Pain seems to have a testable positive existence and it is not merely the absence of pleasure. In the eleventh Disputation of his metaphysical treatise *Disputationes Metaphysicae*, Suarez tries to resolve this issue. His objective is to show that there are evils that have a positive reality to them but are nevertheless evil only because of some privation. In order to explain this, he makes the distinction between the categories of "evil in itself" and "evil for another". This distinction serves him as the key to show that there can be entities that are good in themselves yet are called bad insofar as they lack some perfection that would make them agreeable or good for others.

Privacijska teorija zla i problem boli: pokušaj Francisca Suareza u rješavanju dileme

Kao i većina katoličkih mislilaca u povijesti, španjolski teolog iz 16. stoljeća Francisco Suarez bio je predan privacijskoj teoriji zla. Međutim, ako se zlo (ili zloća općenito) sastoji samo u odsutnosti dobra (što je jednako egzistenciji), kako se fenomeni poput boli mogu metafizički objasniti? Čini se da bol ima provjerljivo pozitivno postojanje i nije samo odsutnost užitka. U jedanaestoj raspravi knjige

„Disputationes Metaphysicae“, Suarez pokušava riješiti ovo pitanje. Njegov cilj je pokazati da postoje zla koja imaju pozitivnu stvarnost, ali su ipak zla samo zbog neke privacije. Kako bi to objasnio, on pravi razliku između kategorija “zlo u sebi” i “zlo za drugoga”. Ova mu razlika služi kao ključ za pokazivanje da mogu postojati entiteti koji su sami po sebi dobri, a ipak se nazivaju lošima utoliko što im nedostaje neko savršenstvo koje bi ih učinilo ugodnima ili dobrima za druge.

Leonardo Calderon
Johannes Gutenberg Universität Mainz
leonardocalderonr@hotmail.com

Saša Horvat

Medicine and Theodicy: Joint Effort in Alleviation from and Giving Meaning to Pain

All medical pursuits find their impuls in the benevolence of humanity and the foundational principle of ‘*primum non nocere*.’ The aspirations of theodicy draw strength from the fragility of the human condition in the presence of an all-good and all-knowing deity. Initially appearing as distinct paths of the human spirit, closer examination reveals poignant connections. The common ground is the origin of these aspirations—an extraordinary human endeavor to genuinely help another being. Pain, a phenomenon delineated and addressed by medicine, remains an inescapable and pervasive facet of life. The human spirit seeks to delve into and imbue meaning into the seeming meaninglessness of pain. Despite apparent disparities, the endeavors of medicine and theodicy converge in the face of pain and suffering. This lecture aims to integrate medicine and theodicy through historical context, evolutionary frameworks, and a hermeneutic approach, highlighting them as two potent responses to the challenging acceptance of human fragility.

Medicina i teodiceja: zajednički napor u ublažavanju i davanju smisla boli

Nastojanja medicine vlastiti impuls zadobivaju iz dobrohotnosti ljudskog roda i temeljnog principa „*primum non nocere*“. Stremljenja teodiceje svoju snagu crpe iz krhkosti ljudskog stanja pred licem svedobrog i sveznajućeg božanstva. Na prvi pogled čini se kako su to odvojeni putevi ljudskog duha. No, pomnijim promatranjem otkrivaju se dodirni momenti. Prvenstveno mjesto susreta izvor je samih stremljenja – a to je veličanstveno ljudsko biće u iskrenom nastojanju da pomogne drugome. Bol je fenomen kojega medicina opisuje, liječi i nastoji ukloniti koliko može. To je ujedno nezaobilazna i

sveprisutna činjenica života, kojega ljudski duh nastoji proniknuti i smislom ogrnuti besmisao boli. Naizgled udaljeni, naponi medicine i teodiceje ujediniuju se u susretu s boli i patnjom. Cilj predavanja je kroz povijesni kontekst, evolucijski okvir i hermeneutički pristup približiti medicinu i teodiceju kao dva najsnažnija odgovora na teško prihvatljivu ljudsku krhkost.

Izv. prof. dr. sc. Saša Horvat
Sveučilište u Rijeci
Medicinski fakultet
sasa.horvat@medri.uniri.hr

Vlasta Orlić Karbić

Neliječena bol je put bez sretnog završetka

Osjet boli je neugodan i individualni osjećaj koji je teško definirati, a sam po sebi je ovisan o osobinama pojedinca, socijalnom i ekonomskom statusu, okolini iz koje potječe, kao i o vjerskim uvjerenjima. Bol se nerijetko naziva i „petim vitalnim znakom“ čime se naglašava važnost liječenja boli kao simptoma. Bol kao simptom je najčešći razlog zbog kojeg se bolesnik obraća liječniku, povezan je sa različitim stanjima, a pod određenim okolnostima postaje bolest sama za sebe. Neliječena bol razvija čitavu lepezu emocija koje su povezane sa osjećajima nemoći, nesigurnosti i nevjerice, ljutnje, te osjećajem gubitka kontrole i nepovjerenja prema okolini. U konačnici konstantna bol dovodi do emocionalne patnje, osjećaja beznađa i bespomoćnosti koje rezultiraju izolacijom i izbjegavanjem okoline. Neliječena dugotrajna bol dovodi do nastanka kroničnog bolnog sindroma i stanja totalne boli.

Untreated pain is a path without a happy ending

The sensation of pain is unpleasant and an individual experience that is difficult to define, dependent on one's personal characteristics, social and economic status, their environment, and religious beliefs. Pain is often referred to as the “fifth vital sign”, emphasizing the importance of treating pain as a symptom. As a symptom, pain is the most common reason for patients to seek medical attention, associated with various conditions, and under certain circumstances, it becomes a disease in itself. Untreated pain triggers a range of emotions linked to feelings of helplessness, insecurity, disbelief, anger, a sense of losing control, and mistrust of the environment. Ultimately, persistent pain leads to emotional suffering, feelings of hopelessness and helplessness, resulting in isolation and avoidance of one's surroundings. Untreated chronic pain can lead to the development of a chronic pain syndrome and a state of total pain.

Nasl. doc. dr. sc. Vlasta Orlić Karbić
Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet
KBC Rijeka , Klinika za anesteziologiju, intenzivnu medicinu i liječenje boli
Odjel za liječenje boli i palijativnu medicinu
vlastaok@gmail.com

Grzegorz Karwasz

Man as a source of virtue – tribute to Mirośław Mróz

Usually we (the „society”, the man on the street and also churches) attribute the evil to the devil: the angel who denied the divinity of the God, caused Eve to disobey the warning, and provokes us day-per-day to sin. This is quite convenient for human consciousness: the source of evil lies outside us, and we only fall into a temptation. Too much convenient, as it removes the individual responsibility. In this work we comment on Mirośław Mróz opera “Man in the dynamics of virtue”. We discuss, on the crossing between the theology and the neurosciences, that man can be, unfortunately, the source of evil, but what is more important, also the primary source of globally-spread virtues.

Čovjek kao izvor vrline – posveta Mirośławu Mrózu

Obično mi („društvo“, čovjek na ulici, a također i crkve) pripisujemo zlo đavlu: anđeo koji je zanijekao božanstvenost Boga, naveo je Evu da ne posluša upozorenje i izaziva nas iz dana u dan na grijeh. To je sasvim zgodno za ljudsku svijest: izvor zla leži izvan nas, a mi samo padamo u napast. Previše zgodno, jer uklanja individualnu odgovornost. U ovom radu komentiramo djelo Mirośława Mróza “Čovjek u dinamičkim vrlinama”. Raspravljamo, na prijelazu između teologije i neuroznanosti, da čovjek može biti, nažalost, izvor zla, ali što je još važnije, i primarni izvor globalno raširenih vrlina.

Prof. dr hab. inž. Grzegorz Karwasz
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej
karwasz@fizyka.umk.pl

Nenad Malović

Križ – simbol antropološke vrijednosti patnje

Može se reći da je povijest napretka povijest čovjekovih nastojanja da nadvlada svoja ograničenja. Najveće ograničenje za čovjeka je smrt, a njoj su najbliže bolest, bol i patnja. Čovjek prirodno izbjegava bol, trpljenje i patnju. Naše vrijeme obilježeno je svojevrsnom diktaturom zdravlja stvarajući dojam da je zdravlje najviša vrijednost. Takav mentalitet bol i patnju pretvara u veću „opasnost“ za čovjeka nego što to oni stvarno jesu. Na putu borbe protiv boli i patnje osobito su velika očekivanja od napretka medicine i farmaceutske industrije, a ideologija transhumanizma nudi i „konačno rješenje“. Predavanje je pokušaj umjerenog pristupa boli i patnji kao mogućnostima za ljudski rast. Pri tom iz kršćanske perspektive nezaobilazno značenje za razumijevanje patnje ima Kristova smrt na križu.

The Cross – a Symbol of the Anthropological Value of Suffering

It can be said that the history of progress is the history of human's efforts to overcome his limitations. The greatest limitation for human being is death, and the closest to it are illness, pain and suffering. The human being naturally avoids pain and suffering. Our time is marked by a kind of dictatorship of health, creating the impression that health is the highest value. Such a mentality turns pain and suffering into a greater “danger” for man than they really are. In the fight against pain and suffering, particularly high expectations are placed on the progress of medicine and the pharmaceutical industry, and the ideology of transhumanism also offers a “final solution”. The lecture is an attempt at a moderate approach to pain and suffering as opportunities for human growth. At the same time, from a Christian perspective, Christ's death on the cross is indispensable for understanding suffering.

Prof. dr. sc. Nenad Malović
Sveučilište u Zagrebu
Katolički bogoslovni fakultet
nenad.malovic@kbf.unizg.hr

Michał Oleksowicz / Michał Kłosowski

The theodicy challenge and the intelligibility of the world

One of the most difficult questions concerns God's infinite goodness and the presence of pain and suffering in the evolutionary world. In this paper we deepen the understanding of nature and evolution in regard to pain and suffering, referring to the philosophical notion of the intelligibility of the world. We will argue for the claim that pain and suffering are present in biological evolution as a "structural necessity" for the development of more complex structures from the simpler ones. The struggle for existence works as a necessary condition for the development of a sophisticated order of nature at the expense of an increase of pain and suffering. On the other hand, arguments justifying the ways of a good, omniscient and omnipotent God in a world where evil and suffering are widespread seem to be undercut. Therefore, we argue that the astonishing intelligibility of nature may help open our understanding to whatever nature may reveal of itself. This notion – analysed from ontic and epistemic perspective – seems to be the crucial one if putting forward the reflection upon the evolving world, not only from the scientific point of view, but also from the theological one.

Teodicejski izazov i inteligibilnost svijeta

Jedno od najtežih pitanja tiče se Božje beskrajne dobrote i prisutnosti boli i patnje u evolucijskom svijetu. U ovom radu produbljujemo razumijevanje prirode i evolucije u odnosu na bol i patnju, pozivajući se na filozofski pojam inteligibilnosti svijeta. Argumentirat ćemo u korist tvrdnje kako su bol i patnja prisutni u biološkoj evoluciji kao "strukturna nužnost" za razvoj složenijih struktura iz jednostavnijih. Borba za opstanak djeluje kao nužan uvjet za razvoj sofisticiranog poretka prirode na račun porasta boli i patnje. S druge strane, argumenti koji opravdavaju puteve dobrog, sveznajućeg i svemoćnog Boga u svijetu u

kojem su zlo i patnja rašireni, čini se potkopani. Stoga tvrdimo da zapanjujuća razumljivost prirode nam može pomoći otvoriti naše razumijevanje za sve što priroda može otkriti o sebi. Čini se da je ovaj pojam – analiziran iz ontičke i epistemičke perspektive – ključni za promišljanje svijeta koji se razvija, ne samo sa znanstvenog gledišta, već i s teološkog.

Michał Oleksowicz
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Instytut Filozofii
michaloleksowicz@umk.pl

Michał Kłosowski
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Teologiczny

Piotr Roszak / Tomasz Huzarek

Is the dual causality model still useful in explaining evolutionary evil?

In the ongoing discussion on the model of dual causality proposed by Thomas Aquinas, two elements are usually overlooked: the understanding of the operation of nature itself and the eschatological orientation of God's action. Our presentation proposes to relate this discussion of the first and secondary causes to the question of original justice, that is, the existence of the world before original sin. After describing the theological challenges associated with the image of a merciful God in the context of natural selection, we will discuss the usefulness of this dual causality model in perspective of theories of modern biology.

Je li model dualne uzročnosti još uvijek koristan u objašnjenju evolucijskog zla?

U aktualnoj raspravi o modelu dualne uzročnosti koji je predložio Toma Akvinski, dva se elementa obično zanemaruju: razumijevanje djelovanja same prirode i eshatološko usmjerenje Božjeg djelovanja. Naše izlaganje predlaže da ovu raspravu o prvom i sekundarnom uzroku povežemo s pitanjem izvorne pravde, to jest postojanja svijeta prije istočnog grijeha. Nakon opisa teoloških izazova povezanih sa slikom milosrdnog Boga u kontekstu prirodne selekcije, raspravljat ćemo o korisnosti ovog modela dualne kauzalnosti u perspektivi teorija moderne biologije.

Prof. dr hab. Piotr Roszak
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Teologiczny
piotr.roszak1@wp.pl

Dr. Tomasz Huzarek
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Teologiczny
tomhuzar@umk.pl

Rüdiger J. Seitz

Beliefs in Pain and Suffering: A Cognitive Neuroscience Approach

In this communication recent evidence from cognitive neuroscience is presented showing that believing is a fundamental brain function. It integrates the perception of information from the environment with personal perspective taking (“what does it mean to me?”) as the basis for predictive coding of action. Observing that another person becomes injured can make one believe that the pain in the injured person is similar to pain that oneself has experienced previously. This first-person perspective has been called empathy and includes primal beliefs about potentially pain eliciting objects and painful events in the sense of “what does it mean to you?”. Furthermore, observing other people to suffer involves the conceptual belief that their condition is aversive and burdensome. Believing in love and peace involves the perspective of “what does it mean to us?”. Contradictory events may cause the sensation of pain and suffering in the afflicted individuals resulting in mutual distrust and eventually disruption of social bonds. In conclusion, beliefs play an important, though long underestimated role in cognitive neuroscience of pain and suffering and more generally for the cultural notions of deities and evil.

Vjerovanja u boli i patnji: pristup kognitivne neuroznanosti

U ovom priopćenju predstavljani su nedavni dokazi iz kognitivne neuroznanosti koji pokazuju da je vjerovanje temeljna moždana funkcija. Integrira percepciju informacija iz okoline sa zauzimanjem osobne perspektive („što to meni znači?“) kao osnovu za prediktivno kodiranje akcije. Promatranje ozlijeđene osobe i njezine boli može uzrokovati uvjerenje u nekome drugome kako je ta bol slična boli koju je sama već iskusila. Ova perspektiva u prvom licu naziva se empatija i uključuje iskonska uvjerenja o predmetima

i bolnim događajima koji potencijalno izazivaju bol u smislu „što to tebi znači?“. Nadalje, promatranje drugih ljudi kako pate uključuje konceptualno uvjerenje da je njihovo stanje odvratno i opterećujuće. Vjerovanje u ljubav i mir uključuje perspektivu „što to znači za nas?“. Kontradiktorni događaji mogu uzrokovati osjećaj boli i patnje kod pogođenih pojedinaca rezultirajući međusobnim nepovjerenjem i u konačnici prekidom društvenih veza. Zaključno, vjerovanja igraju važnu, iako dugo podcjenjivanu ulogu u kognitivnoj neuroznanosti boli i patnje te općenito za kulturne predodžbe o božanstvima i zlu.

Prof. Rüdiger J. Seitz, M.D.
LVR-Klinikum Düsseldorf
Zentrum für Neurologie und Neuropsychiatrie
Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf
Medizinische Fakultät
seitz@neurologie.uni-duesseldorf.de

Mariusz Tabaczek

Is Pain Intrinsically Evil? Some Thoughts from a Thomistic Perspective

Contrary to the commonly assumed opinion that Christianity sees pain as intrinsically evil – where evil is defined as the lack of something good – Aquinas defines pain not as a privation but rather a passion of the soul, i.e., an emotion that depends on sensual and/or intellective cognition of something evil, is good in itself, and may serve a purpose. This article offers a formalized version of the Thomistic definition of pain and related negative (unpleasant) emotions experienced by humans. It also compares and contrasts this view with some contemporary scientific and philosophical models of pain.

Je li bol intrinzično zlo? Nekoliko misli iz tomističke perspektive

Suprotno uobičajenom mišljenju da kršćanstvo vidi bol kao intrinzično zlo – gdje je zlo definirano kao nedostatak nečeg dobrog – Akvinski bol definira ne kao oskudicu, već kao strast duše, tj. emociju koja ovisi o senzualnoj i/ili intelektualnoj spoznaji nečeg zlog, dobra je sama po sebi i može poslužiti svrsi. Ovaj članak nudi formaliziranu verziju tomističke definicije boli i povezanih negativnih (neugodnih) emocija koje ljudi doživljavaju. Također uspoređuje i suprotstavlja ovo gledište s nekim suvremenim znanstvenim i filozofskim modelima boli.

Dr. Mariusz Tabaczek O.P.
Pontificia Università di San Tommaso d'Aquino
Facoltà di Teologia
mtabaczek@gmail.com

Danijel Tolvajčić / Aleksandra Golubović

How can we understand God's goodness?

God is understood as “good” in all major traditions of theism. Goodness is one of His classic attributes. Now, what does it ultimately mean? Contemporary theodiscists such as Richard Swinburne hold, for example, that God can be said to be good because he has a kind of obligation to do what can be described as the best action in the moral sense. The implication of this is that God, together with man, shares a moral community: God, within such an understanding, would be morally good because his moral action is parallel to the morality that is immanent in humans and their understanding of good and evil.

Is this the correct understanding of God's goodness? Undoubtedly, there lies the danger of radical anthropomorphization of the divine, that is, of reducing God to man's moral standards and expectations. God is no longer the ultimate reality here - the being itself, but is reduced to the categories immanent to man, that is, He, no matter how good he is, ultimately has to account for the human concept of morality. The consequence of this is that the ultimate reality is no longer God, but human ethical principles that God must obey if he wants to be good. What is the problem with this interpretation? In our opinion, it necessarily reduces God to a human measure. And this is exactly what “classical theism” as we find in, for example, Thomas Aquinas wanted to avoid. Therefore, we believe, to properly understand God's goodness, one should direct one's attention towards the classical theist tradition which maintains that God is good because he is desirable (as the ultimate end of man), because he gives everything that is to be, and finally, because in him there preexists an overall goodness that we find in creatures.

On this line of argument we will elaborate also the concepts of evil, pain and suffering.

Kako razumjeti Božju dobrotu?

Bog se u svim inačicama teizma razumije kao „dobar”. Riječ je o jednom od njegovih klasičnih atributa. No, što to u konačnici znači? Pisci suvremenih teodiceja poput Richarda Swinburnea drže npr. kako se za Boga može reći da je dobar stoga što ima svojevrsnu obvezu da čini ono što se može opisati kao najbolje djelovanje u moralnom smislu. Implikacija toga je da Bog, zajedno s čovjekom dijeli moralnu zajednicu: Bog bi, unutar takvog razumijevanja, bio moralno dobar jer je njegovo moralno djelovanje usporedivo s

moralnošću koja je imanentna ljudima i njihovom razumijevanju dobra i zla.

Je li to ispravno poimanje Božje dobrote? Tu se, nedvojbeno, skriva opasnost radikalne antropomorfizacije božanskog, odnosno svođenja Boga na čovjekovu moralnu mjeru i očekivanja. Bog nije više ovdje ona krajnja instanca - bitak sam, već je reduciran na kategorije imanentne čovjeku, odnosno On, bez obzira koliko dobar bio, ima polagati u konačnici račune ljudskom poimanju moralnosti. Posljedica toga jest kako krajnja zbiljnost nije više Bog, već ljudska etička načela kojima se Bog ima pokoravati, ako želi biti dobrim. Što je problem s ovakvom interpretacijom? Prema našem sudu, to što Boga nužno svodi na ljudsku mjeru. A to je upravo ono što je „klasični teizam” kakav nalazimo kod npr. Tome Akvinskog želio izbjeći. Stoga, držimo, kako bi ispravno razumjeli Božju dobrotu, valja pogled upraviti ka klasičnoj tradiciji koja drži kako je Bog dobar jer je poželjan (kao krajnja svrha čovjeka), jer svemu što jest daje da bude i konačno, jer u njemu preegzistira sveukupna dobrotu koju nalazimo u stvorenjima. Na ovoj liniji argumentacije elaborirati ćemo i pojmove zla, boli i trpljenja.

Prof. dr. sc. Danijel Tolvajčić
Sveučilište u Zagrebu
Katolički bogoslovni fakultet
dtolvajcic@gmail.com

Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović
Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
aleksandra.golubovic@ffri.uniri.hr

Jan Wólkowski

Pain and suffering in the thought of JP II. *Salvifici doloris* after 40 years and the experiences of Polish youth XXI century

Pope John Paul II made a great scientific and pastoral effort to show why human suffering is important to understand. The Polish Pope had shown how important it is to understand the world of human suffering. His heritage of searching the answers for the meaning of the suffering, and showing Christ's answer for it, is one of the best ways for finding the comprehensive offer to the modern world. Polish youth is the modern social group that is not dealing well with the suffering, but it is more than just present in their lives. The presentation includes the teaching of John Paul II on pain and suffering, with highlighting the most crucial points. Secondly, it will be shown how from a catechetical perspective and educational work it is important to show and help in seeking to understand the pain and suffering in everyday life in Polish secularizing society.

Bol i patnja u mislima Ivana Pavla II. *Salvifici doloris* nakon 40 godina i iskustva poljske mladosti XXI. stoljeća

Papa Ivan Pavao II. uložio je veliki znanstveni i pastoralni napor kako bi ukazao zašto je ljudsku patnju važno razumjeti. Papa Poljak pokazao je koliko je važno razumjeti svijet ljudske patnje. Njegovo nasljeđe traženja odgovora na smisao patnje i prikazivanja Kristova odgovora na nju jedan je od najboljih načina za pronalaženje cjelovite ponude suvremenom svijetu. Poljska omladina moderna je društvena skupina

koja se ne nosi dobro s patnjom, ali ona je više nego samo prisutna u njihovim životima. Izlaganje uključuje nauk Ivana Pavla II. o boli i patnji, uz isticanje najbitnijih točaka. Drugo, pokazat će se kako je iz katehetske perspektive i obrazovnog rada važno pokazati i pomoći u traženju razumijevanja boli i patnje u svakodnevnom životu poljskog sekularizirajućeg društva.

Dr. Jan Wólkowski
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Teologiczny
jan.wolkowski@umk.pl

Maša Marochini Zrinski

Pravni aspekti boli i patnje u praksi Europskog suda za ljudska prava

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija) je međunarodni (regionalni) ugovor koji ima za cilj zaštititi prava i slobode pojedinaca unutar nadležnosti država ugovornica, članica Vijeća Europe. Iako sama Konvencija eksplicitno ne adresira “bol i patnju”, sadrži nekoliko odredbi koje se mogu apostrofirati kako bi se obradile teme povezane s boli i patnjom, a u kontekstu kršenja temeljnih prava. Radi se o pravima zajamčenim člancima 2., 3. i 8. Konvencije, a koja su usko vezana fizički i moralni integritet pojedinca. Prvenstveno se bol i patnja vezuju uz članak 3. koji zabranjuje mučenje, nečovječno i ponižavajuće postupanje i kažnjavanje a predstavlja apsolutno jamstvo te ne dopušta iznimke odnosno ne predviđa situacije u kojima će takvo postupanje prema pojedincima biti dopušteno ili opravdano. Zabrana lošeg postupanja se odnosi na negativnu obvezu države, odnosno njenih službenika, da se suzdrže od takvog postupanja prema pojedincima, kao i na postupovnu obvezu provođenja učinkovite istrage no zahvaljujući evolutivnom tumačenju Konvencije od strane Europskog suda za ljudska prava navedeno jamstvo danas obuhvaća i pozitivnu obvezu države da spriječi loša postupanja, pa čak, u određenim situacijama, da zaštiti pojedince od postupanja od strane drugih pojedinaca. Osim članka 3., određena postupanja obuhvaćena člankom 2. i pravom na život kao i člankom 8. koji jamči pravo na poštovanje privatnog života uključuju pitanja boli i patnje. Čitav je niz predmeta koji bi se mogli analizirati u sklopu pravnih aspekata boli i patnje u praksi Europskog suda za ljudska prava, prvenstveno u kontekstu članka 3. koji svakako obuhvaća najteže oblike podvrgavanja i izlaganja pojedinaca teškim fizičkim ili psihičkim patnjama i boli no izdvojiti ćemo predmete koji uključuju kontroverzna pitanja provedenih nedobrovoljnih medicinskih zahvata poput prisilnog hranjenja, liječenja bez pristanka, određena pitanja vezana uz reproduktivna prava uključujući postupke (neinformirane ili prisilne) sterilizacije, te uskraćivanja medicinskih tretmana i to u kontekstu svih gore spomenutih prava.

Legal aspects of pain and suffering in the case-law of the European Court of Human Rights

The European Convention on Human Rights (the Convention) is an international (regional) treaty aimed at protecting rights and freedoms of individuals within the jurisdiction of the Contracting States, Members of the Council of Europe. While the Convention itself does not explicitly address “pain and suffering,” it contains several provisions that can be highlighted to address issues related to pain and suffering, in the context of human rights violations. These are the rights guaranteed by Articles 2, 3, and 8 of the Convention, all closely related to the physical and moral integrity of individuals.

Primarily, pain and suffering are associated with Article 3, which prohibits torture, inhuman or degrading treatment and punishment, containing an absolute guarantee that does not allow for exceptions or situations in which ill-treatment of individuals would be permitted or justified. The prohibition of ill-treatment refers to the negative obligation of the state, i.e. its officials, to refrain from such treatment of individuals, as well as to the procedural obligation to conduct an effective investigation. Nevertheless, due to evolutionary interpretation of the Convention by the European Court of Human Rights, this guarantee today also encompasses positive obligation of the state to prevent ill-treatment, and in certain situations, to protect individuals from the actions of other individuals.

In addition to Article 3, certain actions covered by Article 2 and the right to life, as well as Article 8, which guarantees the right to respect for private life, include issues related to pain and suffering. There is a wide range of cases that could be analysed within the context of the legal aspects of pain and suffering in the case-law of the European Court of Human Rights, primarily in the context of Article 3, which certainly covers the most severe forms of subjecting individuals to severe physical or psychological suffering and pain. However, what will be discussed are controversial cases involving issues of involuntary medical procedures such as forced feeding, treatment without consent, certain issues related to reproductive rights, including procedures (uninformed or forced) sterilization, and the denial of medical treatment, all in the context of all the above-mentioned rights.

Izv. prof. dr. sc. Maša Marochini Zrinski
Sveučilište u Rijeci
Pravni fakultet
masa.marochini@pravri.uniri.hr

Organizacijski odbor simpozija

Organising Committee

Saša Horvat, predsjednik

Sveučilište u Rijeci

Medicinski fakultet

Amir Muzur

Sveučilište u Rijeci

Medicinski fakultet i

Fakultet zdravstvenih studija

Piotr Roszak

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wydział Teologiczny

John Anthony Berry

University of Malta

Faculty of Theology

Veronika Nela Gašpar

Sveučilište u Zagrebu

Katolički bogoslovni fakultet

Nenad Malović

Sveučilište u Zagrebu

Katolički bogoslovni fakultet

Franjo Mijatović

Sveučilište u Rijeci

Medicinski fakultet

Marko Medved

Sveučilište u Rijeci

Medicinski fakultet

Ana Depope

Sveučilište u Rijeci

Medicinski fakultet

Znanstveni odbor simpozija Scientific Committee

Goran Hauser

Sveučilište u Rijeci
Medicinski fakultet

Daniela Malnar

Sveučilište u Rijeci
Fakultet zdravstvenih studija

Wojciech Cichosz

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Teologiczny

Danijel Tolvajčić

Sveučilište u Zagrebu
Katolički bogoslovni fakultet

Tomasz Huzarek

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Teologiczny

FZSR
FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA
SVEUČILIŠTA U RIJECI

MEDRI
MEDICINSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U RIJECI

Sveučilište u Zagrebu - Katolički bogoslovni fakultet

**UNIwersytet
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU**
Wydział Teologiczny

Na finansijskoj potpori koja je omogućila održavanje ovog skupa zahvaljujemo Medicinskom fakultetu i Fakultetu zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci, Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Riječkoj nadbiskupiji, Primorsko-goranskoj županiji i John Templeton zakladi.

For the financial support, we are grateful to Faculty of Medicine and Faculty of Health Studies, University of Rijeka, Catholic Faculty of Theology University of Zagreb, Archdiocese of Rijeka, Primorje-Gorski Kotar County and John Templeton Foundation.

**primorsko
goranska**
županija

**JOHN
TEMPLETON**
FOUNDATION
Inspiring Awe & Wonder

FZSri

FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA
SVEUČILIŠTA U RIJECI

MEDri

MEDICINSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U RIJECI

Sveučilište u Zagrebu - Katolički bogoslovni fakultet

**UNIwersytet
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU**

Wydział Teologiczny

9 789538 447051